

ОБЛІК ВИТРАТ НА БУДІВНИЦТВО ТА РЕМОНТ АВТОМОБІЛЬНИХ ШЛЯХІВ

(Представлено к.е.н., доц. Киян А.В.)

Стаття зосереджена на дослідженні обліку витрат на будівництво та ремонт автомобільних доріг. Вирішено ключові питання, що виникають у первинному обліку витрат на виконані роботи підприємств автотранспортної галузі. Під час дослідження були використані загальнонаукові методи: аналітичний, монографічний, балансовий, статистичний, графічний, економіко-статистичний. Інформаційною базою дослідження слугували: законодавчі та нормативні документи, навчально-методична література, наукові публікації в періодичних виданнях, бухгалтерський баланс та бухгалтерська звітність.

Висвітлено особливості будівництва та ремонту автомобільних доріг та калькулювання собівартості виконаних робіт з урахуванням всіх особливостей підприємств, розташованих по всій території держави. Внесено пропозиції щодо вдосконалення обліку витрат на виконання робіт з метою формування достовірної інформації для прийняття управлінських рішень.

Ключові слова: витрати; прямі витрати; ремонт автомобільних доріг; калькуляція; кошторисна вартість; собівартість продукції.

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки, коли активізувалися питання виживання підприємств у конкурентній боротьбі та забезпечення їх платоспроможності, підвищується роль управління діяльністю підприємств в прийнятті оптимальних рішень, в основі яких зосереджена техніко-економічна інформація щодо випуску продукції, витрат на її виробництво і рівня цін по її реалізації. Тобто однією з найважливіших і найскладніших проблем для підприємницьких структур є потреба вибору найкращого варіанту управління витратами в системі стратегічного розвитку підприємства.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Особливості обліку капітального будівництва на сьогодні розкриті у науковій і методичній літературі достатньо. Зокрема дослідженнями в цій галузі займалися Бабич В. В., Баширов А. А., Задорожний З. В., Литвин Б. М., Пушкар М. С. Фахівцями описані особливості обліку будівництва різного роду споруд і об'єктів нерухомості. Водночас методика обліку витрат на будівництво і ремонт доріг науковій залишилася поза увагою науковців, а тому потребує докладного аналізу.

Метою статті є теоретичне обґрунтування формування прямих витрат підприємств дорожньої галузі, методики їх визначення, обліку з урахуванням вимог національних і міжнародних стандартів, а також розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення облікового процесу.

Викладення основного матеріалу. Основну частку витрат будівельних організацій, які займаються будівництвом автомобільних доріг, займають прямі витрати. До них належать прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці та інші прямі витрати. Основним документом, що регулює облік витрат будівельної

організації, є "Методичні рекомендації з формування собівартості будівельно-монтажних робіт", затверджені наказом Державного комітету з будівництва та архітектури від 23.12.2010 за №573 (у подальшому Рекомендації №573) [1]. Ці Рекомендації №573 передбачають, що групування витрат за елементами здійснюється з метою визначення загальних обсягів матеріальних, трудових та інших ресурсів, що використовуються будівельною організацією в операційній діяльності. Групування та облік операційних витрат за елементами застосовується будівельною організацією під час складання фінансової звітності "Звіт про фінансові результати" (форма №2). Групування витрат за статтями здійснюється з метою визначення обсягів матеріальних, трудових та інших ресурсів, що використовуються в основній діяльності будівельної організації. Групування та облік витрат за статтями використовується будівельною організацією під час формування собівартості будівельно-монтажних робіт та встановлення кошторисної вартості будівництва об'єкта. Склад статей калькулювання визначається будівельною організацією самостійно, виходячи зі специфіки виконуваних робіт. Під час формування собівартості будівельно-монтажних робіт прямі витрати основної діяльності будівельної організації відповідно до Рекомендацій №573 можуть групуватись за такими статтями калькулювання:

- прямі матеріальні витрати;
- прямі витрати на оплату праці;
- експлуатація будівельних машин та механізмів;
- відрухування на соціальні заходи, інші прямі витрати.

Зазначений перелік статей калькулювання, як і їх склад, можуть уточнюватися будівельною організацією самостійно у наказі про облікову політику підприємства. Проведений аналіз статей прямих витрат, що передбачені в наказі про облікову політику підприємств дорожньої галузі, не виявив ніяких відмінностей від наказу про облікову політику ДАК "Автомобільні дороги України". Крім того, він повністю збігається з Рекомендаціями №573. Це вказує на неможливість повного і правильного калькулювання собівартості виконаних робіт з урахуванням всіх особливостей підприємств, розташованих по всій території держави. На нашу думку, така жорстка регламентація статей витрат шляхобудівних підприємств має як позитивні, так і негативні наслідки. Позитивним є те, що чітка регламентація калькуляційних статей дозволила запровадити на підприємствах галузі єдину комп'ютерну програму із калькулювання собівартості виконаних робіт, яка здійснює автоматизовану калькуляцію виконаних робіт згідно з нормами витрачання матеріалів і робочого часу, затвердженими ДАК "Автомобільні дороги України". Негативним є те, що така чітка регламентація витрат не дозволяє правильно відобразити в бухгалтерському обліку всі витрати, які були понесені підприємством через їх невідповідність фактичним нормам витрачання матеріалів і робочого часу.

Для уникнення таких розбіжностей ми пропонуємо дозволити підприємствам самостійно коригувати калькуляційні статті, а також нормативи витрачання робочого часу і матеріалів з урахуванням природних особливостей регіону, де здійснюється будівництво. Контроль за економічною доцільністю цих нормативів покласти на дочірні підприємства ДАК "Автомобільні дороги України", які знаходяться в обласних центрах.

Найбільшу питому вагу як у загальних витратах будівельних організацій, так і в собівартості їх продукції займають прямі матеріальні витрати, які часто перевищують 50% витрат операційної діяльності. Значна частка матеріальних витрат у будівництві потребує їх досконалого обліку. Кількість калькуляційних статей є прерогативою підприємства. Так, зокрема, в наказі про облікову політику ВАТ ДАК "Автомобільні дороги України" передбачено вносити до статті прямі матеріальні витрати: витрати на сировину, основні будівельні матеріали та конструкції, комплектуючі вироби та напівфабрикати, паливні та інші матеріали; тару та тарні матеріали; вартість пари, енергії всіх видів, води, запасних частин, придбаних у сторонніх організацій і використаних у процесі будівельного виробництва, вартість будівельних матеріалів та конструкцій, комплектуючих і напівфабрикатів, виготовлених у допоміжних та другорядних виробництвах будівельної організації, які використовуються під час виконання будівельно-монтажних робіт.

Важливою складовою собівартості об'єктів будівництва є "Інші прямі витрати". Від визначення їх структури та належної організації обліку значною мірою залежать показники діяльності як будівельної організації загалом, так і її структурних підрозділів. Нині немає узгодженості між нормативними і інструктивними документами щодо складових такого роду витрат. Ця ділянка обліку недостатньо описана в навчальній і науковій літературі. У зв'язку з цим питання методики і організації обліку інших прямих витрат є надзвичайно актуальними.

На підприємствах Укравтодору не ведеться відособлений облік інших прямих витрат. Ці витрати узагальнюються на дебеті рахунку 914 по відповідних аналітичних рахунках, перелік яких передбачено Наказом про облікову політику Укравтодору.

Висновки. У результаті дослідження питань з обліку витрат на ремонт автомобільних доріг, адміністративних та інших витрат підприємств дорожньої галузі ми дійшли висновків про необхідність запровадження на підприємствах галузі типових форм первинного обліку, та облікових реєстрів, що полегшить процес їх опрацювання та контролю, а також процес аудиту при нагальній потребі. Це дозволить підприємствам самостійно коригувати калькуляційні статті та нормативи витрачання робочого часу і матеріалів з урахуванням природних особливостей регіону, де здійснюється будівництво. Вважаємо, що вищепераховані пропозиції сприятимуть удосконаленню методики та організації обліку інших прямих витрат і вирішенню проблем у практичній діяльності підприємств будівельної галузі.

Також зазначимо, що на даний момент в конкурентних умовах функціонування кожне підприємство дорожньої галузі повинне знаходити шляхи зниження витрат на виробництво. Існують наступні основні фактори зниження собівартості продукції: підвищення технічного рівня виробництва, підвищення рівня механізації та автоматизації виробничих процесів, розширення масштабів використання й удосконалення техніки і технології, що застосовується; краще використання сировини та матеріалів, поліпшення організації виробництва і праці, упровадження наукової організації праці, поліпшення використання основних і виробничих фондів, поліпшення матеріально-технічного забезпечення, скорочення транспортно-складських витрат тощо, зміна структури, асортименту та поліпшення якості продукції.

Список використаної літератури:

1. Методичні рекомендації з формування собівартості будівельно-монтажних робіт – Рекомендації, Наказ Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 31.12.2010 р. № 573 [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://msmeta.com.ua/ua_view_novosti_stroitelstva.php?id=101.
2. Задорожний, З. В. Внутрішньогосподарський облік у будівництві : [монографія] / З. В. Задорожний – Тернопіль : Економічна думка, 2006. – 347 с.
3. Наринский, А. С. Калькулирование себестоимости в строительстве / А. С. Наринский. – М., 1976
4. Міжнародні стандарти фінансової звітності 2004 (МСФЗ): зокрема Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (станом на 31 березня 2004 р.) : в 2 ч. Ч. 1 : пер. з англ. / ред. С. Ф. Голов. – К. : Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2005. – 1223 с.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» – Положення, Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318 [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 18 «Будівельні контракти» – Положення, Наказ Міністерства фінансів України від 28.04.2001 р. № 205 [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.

References

1. Metodichni rekomendatsii z formuvannya sobivartosti budivselno-montaznykh robot : nakaz Ministerstva rehionalnoho rozvytku ta budivnytstva Ukrainy vid 31.12.2010 r. # 573. (2010). Retrieved from: http://msmeta.com.ua/ua_view_novosti_stroitelstva.php?id=101.
2. Zadorozhnyi, Z. V. (2006). Vnutrishnohospodarskyi oblik u budivnytstvi. Ternopil : Ekonomichna dumka.
3. Narynskyi, A. S. (1976). Kalkulyrovanye sebestoymosti v stroytelstve. Moskva.
4. Mizhnarodni standarty finansovoi zvitnosti 2004 (MSFZ): zokrema Mizhnarodni standarty bukhghalterskoho obliku (stanom na 31 bereznia 2004 r.) (2005). Kyiv : Federatsiia profesiinykh bukhghalteriv i audytoriv Ukrainy.
5. Polozhennia (standart) bukhghalterskoho obliku 16 «Vytraty» – Polozhennia, Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 31.12.1999 r. # 318. Retrieved from: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.
6. Polozhennia (standart) bukhghalterskoho obliku 18 «Budivselni kontrakty». Polozhennia, Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 28.04.2001 r. # 205. (2001). Retrieved from: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.

МОРОЗОВА Катерина Олександрівна – магістр Житомирського національного агроекологічного університету, спеціальність «Облік і аудит».

Наукові інтереси:

- обліково-методичні аспекти бухгалтерського обліку витрат на виробництво